

נד.

האמור לעיל שייך במיוחד לתקופתנו זו – שהתקוה והאני מאמין בכל יום שיבוא היא ביתר שאת וביתר עז, ועד שנראה במוחש הגאולה האמיתית והשלימה ע"י משיח צדקנו.

* * *

המצוה שיש לה סגולה מיוחדת לקרב את הגאולה, היא, מצות הצדקה – „גדולה צדקה שמקרבת את הגאולה”¹.

ומזה מובן שיש להוסיף עוד יותר במצות הצדקה, ומה טוב שההוספה בצדקה תהי' תיכף ומיד, כדי שגם הגאולה (שבאה ע"י מצות הצדקה) תבוא תיכף ומיד.

ובפרט שכיון ש„אין גו' אתנו יודע עד מה”², הרי יתכן שהדבר היחיד שחסר להבאת הגאולה אינו אלא נתינת מטבעות אחדות לצדקה!...

ובלשון הרמב"ם³ – פס"ד להלכה – „צריך כל אדם שיראה עצמו . . . וכן כל העולם חציו זכאי וחציו חייב . . . עשה מצוה אחת הרי הכריע את עצמו ואת כל העולם כולו לכף זכות וגרם לו ולהם תשועה והצלה”, היינו, שפעולתו של יהודי אחד, מבוגר או ילד, שנותן פרוטה אחת לצדקה, גורמת לו ולכל העולם „תשועה והצלה” דגאולה האמיתית והשלימה. (משיחת נר א' דחנוכה תשנ"ב – במעמד „פרסומי ניסא” עולמי)

(1) ב"ב יו"ד, א. וראה תניא פל"ו.

(2) תהלים עד, ט.

(3) הלי' תשובה פ"ג ה"ד.

ספרי' – אוצר החסידים – ליובאוויטש

לקוטי שיחות

מכבוד קדושת

אדמו"ר מנחם מענדל

שניאורסאהן

מליובאוויטש

וישב

מתורגם ומעובד לפי השיחות של לקוטי שיחות חלק טו

(תרגום הפשי)

יוצא לאור על ידי

„מכון לוי יצחק”

כפר חב"ד ב'

שנת חמשת אלפים שבע מאות ושמונים לבריאה
שנת השבעים לנשיאות כ"ק אדמו"ר מלך המשיח

וישב חנוכה

נסים וואָס דער אויבערשטער טוט מיט אונז, וויסנדיק אַז דערמיט איז פאַרבונדן די גאולה האמיתית והשלימה!

(משיחות ש"פ וישב, כ"ג כסלו, מבה"ח טבת תשנ"ב)

דובר פעמים רבות לאחרונה ובפרט בזמן האחרון, כי ע"פ כל הסימנים, דורנו הוא הדור האחרון של הגלות, ובמילא הדור הראשון של הגאולה, שהרי כבר סיימו את כל עניני העבודה וכבר עומדים מוכנים לגאולה האמיתית והשלימה ע"י משיח צדקנו ומיד ממש.

. . . ע"פ המדובר לעיל (וכמה פעמים), שלפי כל הסימנים, כבר סיימו את כל הבירורים, הרי מובן מדוע מצויים אנו כבר בזמן הגאולה.

* * *

ועוד והוא העיקר: ההכרה וההודאה ונתינת השבח לה' על הניסים שהוא עושה, נוסף על היותם ענין של הכרת טובה – ה"ז נוגע גם לביאת משיח צדקנו בגאולה האמיתית והשלימה, כפי שהגמרא אומרת¹: „ביקש הקב"ה לעשות חזקי' משיח . . אמרה מדת הדין לפני הקב"ה . . חזקי' שעשית לו כל הנסים הללו (שניצל מסנחריב ונתרפא מחליו²) ולא אמר שירה לפניך תעשהו משיח".

עפ"ז מובן בעניננו, שפרסומי ניסא של הניסים שעושה הקב"ה בזמננו – הרי זה נוגע להבאת הגאולה האמיתית והשלימה בפועל ממש!

ומזה מתקבלת הוראה עיקרית:

מאחר שכבר עומדים לאחרי כל הענינים, והגאולה עדיין לא באה – דבר נכון ביותר הוא לעסוק בענין של „פרסומי ניסא", לפרסם אצל עצמו ואצל הזולת, ובכל מקום ומקום – את הניסים שהקב"ה עושה עמנו, מתוך ידיעה שבזה קשורה הגאולה האמיתית והשלימה!

רק אין בו מים", שעליו מפורש במדרש⁵ שמדובר בו על תורה: „בור רק – גתרון בורו של יעקב, אין בו מים – אין בו דברי תורה שנמשלו למים וכו'".

ואכן, זהו פירושו העמוק והפנימי של מאמר חז"ל זה „מים אין בו אבל נחשים ועקרבים יש בו": [במיוחד לאור העובדה שבמדרש⁵ מובאים שני הפירושים הנ"ל – (א) „מים אין בו אבל נחשים ועקרבים יש בו" (ב) „אין בו מים – אין בו דברי תורה" – זה בהמשכו של זה]:

בשעה שנמצאים במצב של „אין בו דברי תורה" (אין בו מים) מגיעים בדרך מומצא למצב של „נחשים ועקרבים יש בו" – ואין דרגת ביניים ביניהם, כלומר, החסרון של „אין בו דברי תורה" אינו גורם רק לריקנות ה„בור" מתורה, כשבאפשרותו להישאר „מלא" בעניני רשות מותרים, אלא שכתוצאה מיידית מתהוים בתוך ה„בור", „נחשים ועקרבים" דברים הפוכים ומנוגדים לקדושה⁵.

פירוש זה דומה לפירוש הבעש"ט⁶ על הפסוק⁷, וסרתם ועבדתם: „כאשר האדם מפריד את עצמו מהש"ת מיד הוא עובר עבודה זרה ולא יש דבר ממוצנע".

לפי פירוש פנימי זה מובן מדוע אין התורה מציינת בפירוש „נחשים ועקרבים יש בו", ואנו לומדים זאת מ„אין בו מים" – וזאת מפני ש„נחשים ועקרבים יש בו" הוא תוצאה הכרחית של „מים אין בו", ואין צורך לפרטה.

כן מובן מדוע מביא המדרש את שני הפירושים הללו זה בהמשכו של זה: פירוש אחד תלוי ומוסבר בפירוש האחר: העובדה

א. הקשר בין „והבור רק אין בו מים" לבין חנוכה

על הפסוק¹, „והבור רק אין בו מים" נאמר בגמרא² (בסוגיא של חנוכה): „ואמר רב כהנא: דרש רב נתן בר מניומי משמיה דרבי תנחום, מאי דכתיב „והבור רק אין בו מים", ממשמע שנאמר „והבור רק", איני יודע שאין בו מים? אלא מה תלמוד לומר „אין בו מים", מים אין בו, אבל נחשים ועקרבים יש בו".

במבט ראשון נראה שדרשה זו (על „והבור רק...") מובאת בגמרא בסוגיא על חנוכה, כיוון שהיא נאמרה ע"י אותו מאן דאמר שאמר את הדרשה הקודמת לדרשה זו בגמרא (אמר רב כהנא: דרש ר' נתן בר מניומי משמיה דרבי תנחום, נר של חנוכה...³). אבל כבר דובר מספר פעמים על כך, שכל דבר בתורה הוא מדויק לחלוטין, ולכן, כאשר הגמרא מביאה דרשה כלשהיא בסוגיא מסוימת, אין זה (רק) מפני ענין צדדי (זהות באומר המאמר) אלא שלתוכן הדרשה יש קשר לסוגיא בה היא מובאת.

מובן אפוא בעניננו שיש קשר בין מאמר חז"ל הנ"ל לבין חנוכה, ובמיוחד לפי דברי השלי"ה בתחילת פרשתנו, שהפרשות וישב, מקץ ופרשת ויגש, קשורות לחנוכה, והרי הפסוק „והבור רק אין בו מים" כתוב בפרשת וישב.

ב. פירוש מאמר חז"ל הנ"ל בפנימיות הענין

אומרים חז"ל⁴: „אין מים אלא תורה". מובן מכך שבכל מקום שכתוב בתורה „מים" רומזת המילה גם ל„תורה", ובמיוחד בפסוק „והבור

(5) ב"ד פרשתנו פפ"ד, טז.

(5*) להעיר מד"ה באתי לגני תרצ"ט רפ"ט. המשך באתי לגני ה'ש"ת ספ"ח.

(6) צוואת הריב"ש סע"ז (קה"ת תשל"ה). וראה הערות וציונים שם.

(7) עקב יא, טז.

(1) פרשתנו לו, כד.

(2) שבת כב, רע"א (וכן בחגיגה ג, א). הובא בפרש"י עה"פ.

(3) ע"ד פרש"י חגיגה שם.

(4) ב"ק יז, א. ושי"ג.

נג.

מ'האָט גערעדט מערערע מאָל לאַחרונה און בפרט אין דער לעצטער צייט, אַז לויט אַלע סימנים איז אונזער דור דער לעצטער דור פון גלות ובמילא דער ערשטער דור פון גאולה, וואָרום מ'האָט שוין פאַרענדיקט אַלע עניני העבודה און מ'שטייט שוין גרייט צו דער גאולה האמיתית והשלימה ע"י משיח צדקנו תיכף ומיד ממש.

. . . ע"פ המדובר לעיל (וכמה פעמים), אַז לויט אַלע סימנים האָט מען שוין פאַרענדיקט אַלע בירורים, איז מובן פאַרוואָס מ'האַלט שוין באַ דער גאולה.

* * *

ועוד והוא העיקר: די הכרה והודאה ונתינת שבה לה' אויף די נסים וואָס ער טוט, איז נוסף אויף אַן ענין של הכרת טובה – איז דאָס נוגע צו ביאת משיח צדקנו בגאולה האמיתית והשלימה, ווי די גמרא זאָגט¹: „ביקש הקב"ה לעשות חזקי משיח. . אמרה מדת הדין לפני הקב"ה. . חזקי שעשית לו כל הנסים הללו (שניצל מסנחריב ונתרפא מחליו²) ולא אמר שירה לפניך תעשהו משיח“.

עפ"ז איז מובן בעניננו, אַז פרסומי ניסא פון די נסים וואָס דער אויבערשטער טוט בזמננו – איז נוגע צו ברענגען די גאולה האמיתית והשלימה בפועל ממש!

דערפון האָט מען אַרויס אַ הוראה עיקרית:

וויבאַלד מ'האַלט שוין נאָך אַלע ענינים, און די גאולה איז נאָך ניט געקומען – איז אַ דבר נכון ביותר צו טאָן אין דעם ענין פון „פרסומי ניסא“, צו מפרסם זיין באַ זיך און ביי אַנדערע, ובכל מקום ומקום – די

(1) סנהדרין צד, א.
(2) פרש"י שם.

לקוטי

ש"נחשים ועקרבים יש בו" היא תוצאה הכרחית מן העובדה ש„אין בו מים – אין בו דברי תורה“, וסיבה זו גורמת לענינים המנוגדים לתורה – מכירת יוסף.

ג. שתי שאלות המתעוררות בעקבות הדברים שלעיל

לכאורה יתן להקשות: בשלמא פירוש הבעש"ט שהוא לעיל על הפסוק „וסרתם ועבדתם“, שמדובר בו על עצם ההתקשרות והדביקות של עם ישראל עם הקב"ה, מובן שמיד כאשר קיים הענין של „וסרתם“, מיד כאשר מתנתקים מן הדבקות בה', כבר מתהווה ההיפך מכך: „ועבדתם“: „מיד הוא עובד עבודה זרה“ (הכוונה היא גם לעבודה זרה בצורתה העדינה⁸); אבל בעניננו, כאשר מדובר על חסרון בתורה (מ"ם), מדוע מוכרחים לומר שאם אין תורה, מתחייבת כתוצאה מכך מציאות של „נחשים ועקרבים“ – ענינים המנוגדים לתורה. כמו כן עלינו להבין קושי אחר: ידוע שאחי יוסף סברו שעל"פי הדין חייב יוסף מיתה (בהחשיבם אותו ל„נוכל ומתנקש בנפשם להמיתם“ ולפיכך יש לדנו כ„רודף“⁹, או מפני סיבות אחרות, המובאות על ידי מפרשי התורה¹⁰) –

אם כך, מדוע אומר המדרש שמפני שרצו האחים להרוג את יוסף „נתרוקן בורו של יעקב... אין בו דברי תורה“, וממילים אלו משתמע שהשבים לא התחשבו, ח"ו, ב„דברי תורה“ – והלא לדעתם נהגו על פי דין תורה?

ד. „מים“ – הכנעתו של האדם הלומד תורה

כדי להבין את התשובה לשאלות שבסעיף הקודם, עלינו לעיין בסיבה שבגללה השוו חז"ל את התורה ל„מים“.

(8) ראה תניא פ"כ ואילך.
(9) ספורנו פרשתנו שם, יח.
(10) אה"ח שם, כ. מפרשי רש"י בפרשתנו. פרשת דרכים בתחלתו. ועוד.

וישב שיחות

התורה נמשלה לכמה דברים, ללחם; לייין, לשמן וכו', כאשר כל אחד מן הדברים הללו מתאר תכונה אחרת מתכונותיה של התורה¹¹. על ההשוואה שבין „מים“ לתורה אומרים חז"ל¹²: למה נמשלו דברי תורה למים... לומר לך: מה מים מניחין מקום גבוה והולכין למקום נמוך, אף דברי תורה אין מתקימין אלא במי שדעתו שפלה“. כלומר, „מים“ אינם דימוי לעצם ענין התורה¹³, אלא להתבטלותו של לומד התורה ממציאיותו העצמית ולשפלותו, הנדרשות בלימוד התורה¹⁴.

וכך יש להסביר את דברי המדרש הנ"ל: „נתרוקן בורו של יעקב... אין בו דברי תורה“ – אצל אחי יוסף היה קיים הענין של תורה ודיני תורה, אך היה חסר להם ענין ה„מים“ שבתורה (״זהבור רק אין בו מים״) כמו שיתבאר להלן. חסרה להם ההתבטלות העצמית ביחס לדרגתם הנעלה, כפי שאנו רואים בענין הכריעות בתפילת העמידה, שם נקבע הסדר שכורעים ב„ברוך“ וזוקפים בשם ה', אבל „המלך – כיוון שרע, שוב אינו זוקף“¹⁵.

אבל הסבר זה מחמיר את השאלה שהוזכרה לעיל: כיצד ייתכן, שמיד כאשר „אין בו מים“, מתחייבת תוצאה של „נחשים ועקרבים יש בו“ – האם רק בגלל העדרותם של התבטלות עצמית והרגשת שפלות בלימוד התורה, תהווה מציאות של „נחשים ועקרבים“, המנוגדים לענין התורה?

ה. הכנעת הלב – תנאי מוקדם לדבקות בנותן התורה

התשובה לשאלה זו היא: עיקרה של התורה הוא, שבאמצעות לימודה מתקשרים ומתאחדים עם נותן התורה, ולפיכך מהוות

(11) לקו"ת שה"ש רד"ה צאינה וראינה הב'.
(12) תענית ז, א.
(13) לדרול"ל זו.
(14) ועד"ז למעלה, כביכול – דבחי' מים היא „ענותנותו של הקב"ה, מה ש, התורה ירדה ממקום כבוד .. ומשם נסעה וירדה וכו'“ (תניא פ"ד).
(15) ברכות לד, רע"ב.

התבטלותו העצמית ושפלותו של הלומד תנאי הכרחי בלימוד, כל עוד חש היהודי את עצמו כמציאות עצמאית קיימת, הוא מוגבל בהגבלותיו של נברא, ואינו יכול להתאחד עם נותן התורה, שהוא בלִיגבול. רק ע"י התבטלות מוחלטת של לומד התורה, המביאה להשתחררותו מהגבלותיו, יכול הוא להתקשר עם ה"בליגבול" של נותן התורה.

לפי זה מובנת הבקשה¹⁶, ונפשי כעפר לכל תהיה פתח לבי בתורתך:

לכאורה, מוכרח לימוד התורה ("פתח לבי בתורתך") להתלוות בהתעוררות, התרגשות, התלהבות, ובהבנה והשגה, היכולים להתקיים כאשר שכלו וכוחות נפשו של האדם מורגשים במציאות, ואילו הבקשה, ונפשי כעפר לכל תהיה שוללת ומבטלת את מציאותו העצמית, וזוהי סתירה להתעוררות המלווה את לימוד התורה!

אלא, "פתח לבי בתורתך", תורה שלך, הלומד יכול להפוך לכלי לתורתו של הקב"ה, שאיננה מוגבלת, רק כאשר קיימת אצלו תחילה התבטלות מוחלטת, "כעפר לכל", ש"הכל דשין עליו"¹⁷. התבטלות זו מכשירה אותו ל"קבל" את תורתו של הקב"ה¹⁸, ולאחר מכן מתקיים "יגעת" – ע"י יגיעתו בכוח שכלו הוא מקבל את תורתו של הקב"ה באמצעות כוחות נפשו הפנימיים – "פתח לבי בתורתך".

1. מעלת לימוד התורה בדיבור דוקא

לפי זה יובן דבר תמוה שבלימוד התורה יש לדיבור מעלה מיוחדת על פני הבנת התורה¹⁹.

ההלכה קובעת²⁰ ש"המהרהר בדברי תורה אינו צריך לברך (ברכת התורה)" כי "הרהור לא כדיבור הוא", ו"כל מה שלומד בהרהור לבד ואפשר לו להוציא בשפתיו ואינו מוציא, אינו יוצא בלימוד זה ידי חובת מצוות ולמדתם אותם"²¹, ויתירה מכך: הבנת התורה תלויה בדיבור התורה, כפי שאומרים חז"ל²² על הפסוק²³, "חיים הם למצאיהם" – "אל תקרי למצאיהם אלא למוציאיהם בפה", ולא רק ב"פה", אלא "ערוכה ברמ"ח אברים שלך משתמרת, ואם לא אינה משתמרת"²⁴.

ויש להבין: בשו"ע²⁵ נפסק שדיבור דברי תורה (של תושבע"פ) ללא הבנתם כלל, אינו נחשב ללימוד נל"ל. כלומר, הלימוד (בתושבע"פ) מבוסס על הבנת הנלמד.

אם כך, מדוע בכל זאת חשוב כל-כך הדיבור בתורה, עד כדי כך, שאם הוא חסר, לא די ש"אינו צריך לברך" ואינו יוצא "ידי חובת מצוות ולמדתם אותם", אלא גם הבנת התורה "אינה משתמרת" אצלו.

2. דיבור הוא "ירידת האדם ממעלתו"

ההסבר לכך: יובן אף הוא ע"י הדברים שלעיל: העיקר בתורה הוא ההתקשרות באמצעותה עם נותן התורה, וגם לימוד התורה צריך להיות באופן של הבנת הענין, לא לפי שכלו של הנברא, אלא כפי שהוא מצד הקב"ה ("תורתו" – של הקב"ה).

מובן איפוא שאין להסתפק בהתבטלות כהקדמה ללימוד התורה, אלא על הלימוד עצמו להיות באופן של התבטלות²⁶, ולכן על

הראשונה (ה'תקנ"ט–ה'תנש"א), שמספר קצ"ב הוא (א) אותיות "קבץ", שמרמז שכבר נסתיימה¹⁰ העבודה דומן הגלות בקיבוץ ואסיפת הניצוצות (שבשביל זה הגלה הקב"ה את ישראל לבין האומות) שבכל העולם כולו (עם כל פרטי השינויים שבהם – קבץ שנה, מלשון שינוי, שכוללת כל השינויים האפשריים¹¹), וגם (ב) "קצב" – מלשון קצבה והפסק, ו"קצב שנה", קצבת זמן, היינו, שכבר נפסק ונקצב ונסתיים הזמן (וכל עניני העבודה שפעלו בזמן זה) דהפצת המעיינות חוצה שהתחיל ב"ט כסלו לפני קצ"ב שנה, ומוכנים כבר לקיום ההבטחה שכשיפוצו מעינותיך חוצה אתי מר דא מלכא משיחא.

וזהו א' הטעמים להדפסת ספר התניא (תושב"כ¹² דתורת חסידות חב"ד) בהוצאה חדשה (ובפורמט גדול) וחלוקתו לכאו"א מהאנשים והנשים והטף בקשר ובשייכות ל"חג הגאולה י"ט כסלו קצב שנה"¹³ – כדי להדגיש בפועל ובגלוי לעיני בשר שלימות העבודה דיפוצו מעינותיך חוצה במשך קצב שנה, סוף זמן הגלות, "קץ" הימים" ("קץ דשמאלא", סוף הגלות), ותיכף ומיד באים ל"קץ הימין" (קץ הגאולה).

(משיחות ש"פ וישב, כ"א כסלו תנש"א)

10) "קבץ" – לשון עבר, ולא "קובץ" (בתוספת וא"ו) בלשון הוה (שיכול להמשך עוד ו' חדשים).

11) עבוה"ק ח"ד פי"ט. אוה"ת מקץ שלה, סע"ב. ועוד.

12) ראה אג"ק אדמו"ר מוהרי"צ ח"ד ע' רסא ואילך. וש"נ.

13) כפי שנדפס ע"ג השער דספר התניא.

14) ראה זח"א נד, סע"א. ר"פ מקץ. איכ"ר פ"ב, ו – הובא ונת' באוה"ת ר"פ מקץ.

20) שו"ע אדה"ו או"ח סי' מו ס"ב.

21) הל' ת"ת לאדה"ו פ"ב סי"ב.

22) עירובין שם, רע"א.

23) משלי ד, כב.

24) עירובין שם. הל' ת"ת לאדה"ו פ"ד ס"ט.

25) הל' ת"ת פ"ב סי"ג.

26) להעיר משבת (ל, ב): "כל ת"ח שיושב לפני רבו

ואין שפתותיו נוטפות מר .. יתיב באמתא ופתח בשמעתא".

16) ברכות יז, א: אלקי נצור כו'.

17) ראה עירובין נד, א: "אם משים אדם עצמו כמדבר זה שהכל דשין בו תלמודו מתקיים בידו". לקו"ת במדבר טו, רע"ג. ועוד.

18) כמרז"ל (ברכות כב, א), "מה להלן באימה וביראה כו' אף כאן כו'".

19) בענין תועלת ה"דיבור" בת"ת – ראה תניא רפ"ז

(בשביל בידור נפח"ב וכו'). ד"ה י"ט של ר"ה תרנ"ט (ע"ז נעשה יתרון והוספה בהשכל – עיי"ש בפרטיות). ועוד.

הוספה בשורת הגאולה

ח.

„אלה תולדות יעקב יוסף”¹ – רומז על ההוספה בהתגלות והפצת תורת חסידות חב”ד ע”י רבותינו נשיאינו ממלאי מקומו של רבינו הזקן, עד לכ”ק מו”ח אדמו”ר נשיא דורנו, יוסף שבדורנו, שאצלו היתה הדגשה מיוחדת בהענין ד”יוסף ה’ לי בן אחר”², לעשות מ”אחר”³, ובמהדגשה יתירה בבואו לחצי כדור התחנות (ע”ד ובדוגמת ירידת יוסף למצרים), שעי”ז נעשה הגילוי דתורת החסידות (ביחד עם הפצת התורה והיהדות) בכל העולם כולו, גם בתחתון שאין תחתון למטה ממנו.

ובזה ניתוסף עוד יותר באופן ד”פרצת עליך פרץ”⁴ – במשך הארבעים שנה שבהם „קאי איניש אדעתי דרבי”⁵, באופן ד”לב לדעת ועינים לראות ואזנים לשמוע”⁶ – שהפצת המעיינות חוצה נעשית באופן ד”ופרצת ימה וקדמה וצפונה ונגבה”⁷, עד לפנה הכי נדחת בקצוי תבל, פריצת כל הגדרים, שלכן, מוכנים כבר לביאת משיח צדקנו, „פרץ זה משיח, שנאמר”⁸ עלה הפורץ לפניהם”⁹.

* * *

בי”ט כסלו דשנה זו מלאו קצ”ב שנה להגאולה די”ט כסלו בפעם

- 1) וישב לו, ב.
- 2) ויצא ל, כד.
- 3) ראה אוה”ת עה”פ.
- 4) וישב לה, כט.
- 5) ע”ז ה, רע”ב.
- 6) תבוא כט, ג.
- 7) ויצא כח, יד.
- 8) מיכה ב, ג.
- 9) אגדת בראשית ספס”ג. וראה גם ב”ר ספפ”ה (ובפרש”י): „זה רבה על כל הפריצים ממך

יעמוד (משיח שנאמר בו) עלה הפורץ לפניהם”.

לקוטי

וישב

שיחות

הלימוד להיות באופן של „למוציאיהם בפה” ועד ל„ערוכה ברמ”ח אברים”:

כאשר יהודי לומד תורה בכוח שכלו, מעלתו הנשגבה ביותר של האדם, הוא נשאר ב”מציאותו” כאדם, ואינו יכול לקלוט את תורתו של הקב”ה.

ניתן ללמוד זאת כקל-וחומר מ„פילא דעייל בקופא דמחטא”²⁷ – מה”פיל”, שלמרות שהוא מוגבל, בכל זאת, אין מתקבלת על הדעת השחלתו ב„קופא דמחטא”, עד שאפילו בחלוט אין רואים זאת, וכל זאת מפני ש„קופא דמחטא” קטן ממנו. על-אחת-כמה-וכמה ודאי הוא שאין התורה, הקשורה בקב”ה (שעשועי המלך בעצמותו), שהוא „בלי-גבול” אמיתי, יכולה להתפס בשכלו של אדם מוגבל.

ולכן „אינה משתמרת” אצלו, בהגבלותיו, כפי שמספרת שם הגמרא²² על „תלמיד אחד... שהיה שונה בלחש... שכח תלמודו”.

לא כך כאשר קושרים את הלימוד עם „פה”, ועם דרגה נמוכה יותר, „רמ”ח אברים”, שהם נמוכים מן השכל, מנעלת האדם.

כלומר, האדם לומד באופן של „ירידה” ממעלתו, ומבטל את „מציאותו”²⁸, ודוקא אז יכולה „תורתו של הקב”ה”, הבלתי-מוגבלת, להקלט אצלו בעומק – „תורתו משתמרת”.

ח. „מים אין בו” מביא בדרך ממילא ל”נחשים ועקרבים” כפירושו לעיל

לפי זה יובן המאמר חז”ל „מים אין בו אבל נחשים ועקרבים יש בו”, (כפירושו לעיל שבאם „מים אין בו”, בדרך ממילא מגיעים למצב של „נחשים ועקרבים יש בו”):

כיוון שעיקר התורה הוא התקשרות עם נותן

27) ברכות נה, סע”ב.

28) ראה סה”מ תרנ”ט ע’ קמת. סה”מ תש”ד ע’ 76. ולהעיר ממשנ”ת בלקו”ש [המתורגם] ח”ז (ע’ 121), דוח שהאדם נק’ „מדבר” הוא מצד זה שבדיבור מתבטא אמיתית הרוחניות ופשיטות הנפש שלמעלה מ„מציאות” האדם, עיי”ש בארוכה.

29) עירובין נה, רע”א.

30) סוטה ה, א.

31) שם ד, ב. רמב”ם הל’ דעות פ”ב ה”ג. שו”ע אדה”ז סקנ”ז ס”א.

32) בארוכה ראה תו”א שמות (ד”ה ואלה שמות. סד”ה הבאים ישרש יעקב).

נותן התורה, נתהווה בעיקר³³ במתן־תורה, כפי שיבואר להלן.

ההבדל בין לימוד התורה של האבות לפני מתן תורה ולימוד התורה של הבנים לאחריו, היא: לפני מתן תורה היה הלימוד „בכח עצמו“, – השגת התורה היתה במידה שנברא יכול להשיג ולהבין, ואילו במתן תורה, „ונתן לנו את תורתו“, התורה, כפי שהיא תורתו (של הקדוש־ברוך־הוא, שעשועי המלך בעצמותו) ניתנה ע״י הקדוש־ברוך־הוא לכך יהודי, כמובן מן ההלכה הפסוקה שכל יהודי חייב בכל יום לומר את ברכות התורה.

לפי זה יובן מאמר חז״ל³⁴: „בתחילה היה משה לומד תורה ומשכחה עד שניתנה לו במתנה...“. שהרי, לכאורה תמוה מדרש זה: גם לפני מתן תורה למדו תורה, כדברי חז״ל³⁵ „מימיהן של אבותינו לא פרשה ישיבה מהם“, וברור שהם לא שכחו את לימודם (שאם לא כן, לא היה קיים לימוד באופן של „ישיבה“), כיצד אפוא ייתכן שדוקא לאחר מתן תורה, „היה משה לומד... ומשכחה“?

אלא, שהלימוד לפני מתן תורה היה לימוד בדרגת התורה שבהתאם לבריאה, ולכן יכולה היתה להקלט עמוק, אך לא כן אחר־כן, במתן תורה נתן הקב״ה למשה את „תורתו“, הנעלית לגמרי מן הבריאה, דרגה שהנברא אינו יכול לקלוט בכוחות עצמו, ולפיכך, „היה משה לומד תורה ומשכחה“. (בדומה למה שהוסבר לעיל בענין של „אינה משתמרת“).

וכך היה „עד שניתנה לו במתנה“ – ה׳, הכל־יכול, וביכולתו לחבר את ה„בלי גבול“ שלו עם „גבול“, נתן (״ניתנה לו״) את תורתו הבלתי־מוגבלת, בדרך של מתנה (וכל הנותן בעין יפה נותן)³⁵, ומתנה באה ללא תשלום (תמורתה) לנברא מוגבל.

(33) כי מעין זה הוצרך להיות גם לפני מ״ת (בתור הכנה אליו).
(34) נדרים לח, א.
(35) יומא כח, ב.
(35*) ב״ב נג, א. וש״נ.

דבר זה קיים אצל כל יהודי. תורתו של הקב״ה נקלטת בפנימיות (״משתמרת״) כי „נתן לנו את תורתו“ – הקב״ה נתן את התורה לכל יהודי במתנה.

מצד שני, למרות שיהודים „מקבלים“ את התורה בכוחו של „נותן התורה“, בכל זאת חייבת להיות התבטלות מציאותו של האדם כדי שהתורה תהא „משתמרת“ אצלו (כפי שנתבאר לעיל בהרחבה), שהרי הכוונה היא שאת הענינים הנעלים ביותר יקבלו היהודים רק באמצעות עבודה ולא כ„נהמא דכיסופא (=לחם בושת)³⁶, ולכן חייב האדם לעשות משהו מצידו שיגרום להיותו ראוי (במידה מסוימת) לקלוט את תורתו של הקב״ה³⁶, וזאת ע״י ענין ההתבטלות, שבאמצעותו הוא משתחרר ממציאותו ומהגבלותיו³⁷.

י. הקשר שבין מאמר חז״ל „מים אין בו...“ לבין חנוכה

לפי כל הדברים שלעיל יובן הקשר שבין מאמר חז״ל „מים אין בו...“ לבין חנוכה, קשר שבגללו, בין השאר, מובא מדרש זה בגמרא בסוגיא של חנוכה.

ידוע³⁸ ההסבר על הדיוק בלשון הנוסח של „ועל הניסים“: „כשעמדה מלכות יון הרשעה... להשכיחם תורתך...“ – שהיוונים לא רצו להשכיח מן היהודים את עצם החכמה שבתורה, ולנתקם לחלוטין מן התורה, אלא רצו להשכיח שהתורה היא „תורתך“ – תורת ה׳.

(36) ראה בארוכה לקו״ש [המתורגם] חט״ו ע' 102 ואילך.
(36*) וי״ל שזהו עוד ענין, נוסף על סיבת נתינת המתנה „דאי לא דעביד נייחא לנפשי לא יהיב לי מתנתא“ (עיי׳ מגילה כו, ב. גטין ג, א. ב״ב קנז, א).
(37) עפ״ז יש לבאר ג״כ זה שרוב הציוויים שבעשה״ד „הם דברים פשוטים שגם שכל אנושי מחייבן“ (לקו״ת במדבר יב, ג) – כי דוקא ע״י „ירידת“ האדם בענינים אלו, שמורה על הביטול והעדר המציאות שלו, אפשר להיות הענין דמתן תורה (ע״ד הנת״ל בענין דיבור שבתורה).
(38) ראה ד״ה מאי חנוכה תש״א. ועוד. ובארוכה – לקו״ש ח״ג [המתורגם] ע' 69.

ולפיכך הם טמאו את „כל השמנים שבהיכל“³⁹, ולא גרמו לאבדן השמן⁴⁰, שהרי „שמן“ הוא סמל לחכמה⁴¹:

היוונים הסכימו שיישאר אצל היהודים ה„שמן“, החכמה שבתורה, אך הם רצו שיהיה זה שמן טמא ח״ו, שלא יהיה לכך קשר עם קדושת התורה, עם נותן התורה (״תורתך“).

וזהו אחד הטעמים לכך שה׳ עשה את הנס של מציאת פך שמן טהור, למרות שמותר היה להם להדליק את המנורה, כי טומאה הותרה בציבור⁴², כל זאת מפני שנצחון חנוכה מבוסס על שמן טהור, שהתורה תהיה „תורתך“.

וכשם שהוסבר לעיל, בענין „מים אין בו...“, שדוקא ע״י ענין ה„מים“ שבתורה, ההתבטלות לפני נותן התורה, נשמרים מ״נחשים ועקרבים יש בו“, כך גם בענין חנוכה:

(39) שבת כא, ב.
(40) ראה גם לקו״ש שם. ח״ב [המתורגם] 176 ואילך. ועוד.
(41) ראה הגהת הרח״ו לוח״ב קמז, ב. תו״א מ, ד. ועוד.
(42) וראה מנחות פה, ב.
(42) יומא ו, ב. ועוד.

לזכות

כ״ק אֲדוֹנָנוּ מוֹרְנוּ וּרְבִינוּ מֶלֶךְ הַמְּשִׁיחַ

ויהי״ר טע״י קיום הוראת

כ״ק אדמו״ר מלך המשיח (בשיחת ב׳ ניסן ה׳תשמ״ח)

להכריז יח״י, יקויים הבטחתו הק׳,

שההכרזה תפעל ׳ביאת דוד מלכא משיחא׳

יחי אֲדוֹנָנוּ מוֹרְנוּ וּרְבִינוּ מֶלֶךְ הַמְּשִׁיחַ לְעוֹלָם וָעֶד

דוקא באמצעות הדלקת נרות חנוכה (שמן טהור), מתהווה „כליא ריגלא דתרמודאי“⁴³ – „תרמוד“⁴⁴ – אותיות מורדת⁴⁵. (כלומר, ע״י נרות חנוכה, כלה רגל של מרידה): כאשר חסר הענין של שמן טהור (תורתך) יש עדיין מקום למרידה (״מורדת“ בה), (״וסרתם – ועבדתם“);

הדלקת נרות החנוכה „על פתח ביתו מבחוץ“, כך שהם יאירו את ה„חוץ“, מביאה ל״כליא ריגלא דתרמודאי“, וזאת גם „מן השוק“, בשיא השלימות. מכלים לגמרי את ענין ה„מורדת“ (המרידה בה) ואפילו את „ריגלא דתרמודאי“, הדרגה התחתונה שבמרידה, עד שמאירים את חשכת הגלות ומביאים את הגאולה האמיתית והשלימה בקרוב ממש.

(משיחת ש״פ וישב תשל״ו, יום ב׳ דחגה״ש תשל״ב)

(43) שבת שם.
(44) ראה לקו״ש ח״ה ע' 448 בשוה״ג.
(45) עמק המלך שער קרית ארבע ר״פ קיא. קה״י ע' תרמוד. ועוד (ראה לקו״ש שם בהערות). וראה לקו״ש ח״ג [המתורגם] ע' 65 הערה 3 (רמו ע״ו בנגלה).